כהן גדול פרק שני סנהדרין כ.

מסורת הש"ס

א) [מ"ק כ:, נדרים נ:].
ב) [בכל הספרים שלפנינו לא נמצא שום קרי וכתיב ועמ"ש בס"ד לקמן קנ. על הגליון בענין ויתמר ט"ו].
ג) [נ"ל כה], ד) נדרים נ:. ע"ש מו"ק כ:. כל הסוגיא וע"ש, ה) תענית ג: מו"ק כ:. [נדרים נ:], ו) [י"ב מכות], ז) [ע"ב ה:].
ח) והיינו לפי כל"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכדי וכו' כאדם שאינו תשוב אלא:
(ב) ר"ה דרגש וכו' וזומה לו גד:

מוסף רש"י

וכשמברין אותו. למלך כשהוא אכל (נדרים נ:). ערסא דגדא. מטה שלין אדם יושב עליה ומיוחדת למזל, כמו (ישעיה סה) העורכים לגד שלחן (מו"ק כז. מכת"י וכעי"ז נדרים נ:) מי איכא מידי כו'. מכלל דדרגש לאו ערסא דגדא הוא (נדרים נ:). דעד האידנא לא אותביניה. עד השתא לא היה תשוב אותו מלך לאותוביה על אותה מטה (מו"ק שם מכת"י). דעד האידנא לא אכילניה. משל אחרים, כדאמרינן (מו"ק כז:) אכל אסור לאכול נפטורה דאפוה מעלו (מו"ק שם מכת"י). אינו צריך לכפותו. ממש הכרעים מלמעלה, אלא זוקפו. שמעמידו על שני כרעיו ודיו (נדרים שם). ואי ס"ד ערסא דגדא. למיטה אמאי אינו צריך לכפותו. הא לא נשתנה משאר מטות אלא שמיוחדת למזל ואין יושבין עליה (מו"ק שם מכת"י). התתביא הכופה כו'. וזו נמי הואיל ומיטה אפוה היא לריך לכפותה, אלא שמע מינה דרגש לאו ערסא דגדא הוא (נדרים שם). מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים. ליתן עליה כלים, והואיל ואין יושבים עליה אין לריך לכפותה (שם נ:). דרגש מתיר קרביטין. אין לריך לוקפה אלא הוא האכל טיטל קרביטין והיא טפלה. קרביטין נולאות שני (שם). קרביטין מי אית ליה. הא לא מפרקינן ליה לעולם אלא קטנ ותומר (מו"ק שם מכת"י). הכי קיס לזו דלא הוי לזו קרביטין, שאינה עשויה להתפרק אלא עומדת מעצמה לעולם (נדרים שם). ערסא דצלא. מטה שעשין ברים לשם עמהן בדבר ומוקרין האריסות שקורין אפסונדיר"ש ומולין כהן לרועות וגם כעור שפורפין עליו מולין לרועות כנגד לרועות של ארוסות המטה וכשרולין לתקנו עוקרין לרועות הטור כרועות של ארוסות המטה ואח"כ מוחזין ארוסות כשרעים וכשרולין לפורקן מתירין קרביטין והעור טופל מאליו (מו"ק שם מכת"י). אי: של עור שיכן עליה, אבל אינה תשובה כל ק, ולהכי הואיל ואינה תשובה כל כך לא היה כופה אלא מיקפה ודיו, ופרפא דצלא אית לה קרביטין ופליגא דשב"ג בגמרא ואמר דבעי כפיה כל כך שמתיר קרביטין והעור טופל מאליו לפי שם רועות אבל לעור ומוחזין אותו בין ארוסות המטה וקושרין הרועות בארוסות ושוכבין עליו וכשמתירין הרועות והעור טופל אין לך כפיה גדולה מזו (נדרים שם).

תוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי בן ליש כדאמרן אמר רבי יוחנן מאי דכתיב [1]רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה רבות בנות עשו חיל זה יוסף ובועז ואת עלית על כולנה זה פלטי בן ליש אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן מאי דכתיב [2]שקר החן והבל היופי שקר החן זה יוסף והבל היופי זה בועז יראת ה' היא תתהלל זה פלטי בן ליש דבר אחר שקר החן זה דורו של משה והבל היופי זה דורו של יהושע יראת ה' היא תתהלל זה דורו של חזקיה דבר אחר שקר החן זה דורו של ר' יהודה ברבי אילעאי אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה: **מתני'** [א]מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו רבי יהודה אומר אם רוצה לצאת אחר המיטה יוצא שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר שנאמר [3]והמלך דוד הולך אחר המיטה א"ל [4]לא היה הדבר אלא לפיים את העם [ב][5]וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ והוא מיסב על הדרגש: **גמ'** תנו רבנן [ג]מקום שנהגו נשים לצאת אחר המיטה יוצאות לפני המיטה יוצאות ר' יהודה אומר לעולם נשים לפני המיטה יוצאות שכן מצינו בדוד שיצא אחר מיטתו של אבנר שנאמר [3]והמלך דוד הולך אחר המיטה אמרו לו לא היה הדבר אלא לפיים את העם ונתפייסו שהיה דוד יוצא מבין הנשים ונכנס לבין הנשים ויצא מבין הנשים ונכנס לבין האנשים שנאמר [6]וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את בן ליש [7]ויבא כל העם להברות את דוד כתיב [8]להברות וקרינן להברות בתחלה להכרותו ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא נענה ושניהן מקרא אחד דרשו [9]ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית [10]כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהויי מתמה הכמות נבל ימות ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים מכדי מחויי מחית מ"ט כנפול לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט אינענש א"ר נחמן [ד](רבי) יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי [ה]דרגש אמר עולא ערסא דגדא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי דהוה אאכילה ושתיה דעד האידנא לא אכיליניה ולא אשקיניה השתא [ה]קא מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא [ו]דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפותו והתניא [ז]הכופה את מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים דקתני [ח]אם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"ג אומר [ט]דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר אמר לי ההוא מרבנן ורב תחליפא שמיה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש

סירוגו

נשים לצאת לפני המטה. לכיון דשעת לער הוא ליכא למיחש להרהור וכירושלמי פליגי איכא למאן דאמר לפני המטה לפי שגרמו מיתה לעולם ואית דאמרי לאחר המטה ואנשים לפני המטה לפי שגנאי לבנות ישראל שיסתכלו בהן אנשים:

ששהא מלכות וכו'. אף על גב דדרשין (מדרש רבה פרשת ויקהל) ומלכים ממך יצאו זה שאול ואיש בושת מ"מ היה יכול להתקיים במקום אחר ולא היה לו לשהות מלכות בית דוד שנמשח בכר על פי נביא: **שתי** שנים **ומחצה.** פי' בקונטרס שמלכות ישראל היתה בטלה חמש שנה בין מיתת שאול למלכות איש בושת כ' שנים ומחצה היינו שתי שנים ממלכות איש בושת ומחצה בין מיתת איש בושת למלכות דוד ולא נהירא חדא דלמה נענש על אותה חלי שנה דבין מיתת איש בושת למלכות דוד הלא קודם מיתתו חזר אבנר ונתאמץ להמליך את דוד כדכתיב (שמואל ב ג) ויאלף אבנר מלאכים אל דוד וגו' ועוד דכיון דממש שנים עמדו בלא מלך ולא המליכו את דוד מ"כ למה נענש אבנר כמה שנתחזק אחרי כן להמליך איש בושת ונראה לי לפיכך לאותה חלי שנה היתה בין מיתת שאול למלכות איש בושת ובאותם הימים נתחזק אבנר ודבר לכל ישראל להמליך איש בושת עד שהמליכו לסוף אותה חלי שנה ומשמת איש בושת היתה מלכות ישראל בטלה חמש שנים עד שמלך דוד ומלאה ז' שנים ומחצה שמלך דוד מתכרון כדכתיב בהליית אש"ג דבאילין קלא לא תשיב רק ז' שנים ה)היינו לפי שנטרע כדאמרינן בחלק (לקמן דף קז.) והא דלא תשיב חלי שנה זאת מתכון בטול מלכות ישראל (המלק) היינו לפי שלא היתה קמון לה' שנים ולא היה הבטול יחד:

מלך

[ב]שנאמר [ו]וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר דרש רבא מאי דכתיב [ז]ויבא כל העם להברות את דוד כתיב [ח]להברות וקרינן להברות בתחלה להכרותו ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא נענה ושניהן מקרא אחד דרשו [ט]ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית [י]כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהויי מתמה הכמות נבל ימות ידיך לא אסורות ורגליך לא לנחשתים מכדי מחויי מחית מ"ט כנפול לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט אינענש א"ר נחמן [ד](רבי) יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי [ה]דרגש אמר עולא ערסא דגדא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי דהוה אאכילה ושתיה דעד האידנא לא אכיליניה ולא אשקיניה השתא [ה]קא מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא [ו]דרגש אינו צריך לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפותו והתניא [ז]הכופה את מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים דקתני [ח]אם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"ג אומר [ט]דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר אמר לי ההוא מרבנן ורב תחליפא שמיה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש

סירוגו

רב נחמן בר יצחק אמר מיחה. ומפני מה נענש מפני שעיכב מלכות בית דוד שנתים וחצה: **וכשמברין** אותו כל העם מסובין על הקרקע והוא על הדרגש: **ירושלמי** דרגש יש בו משום כפיית המטה (ספסל אין בו משום כפיית המטה). הכלך אינו חייב בכפיית המטה [כהן גדול חייב בכפיית המטה. תני הספד וכל העוסקין בהספד מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה מעשה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה]. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' מלכים הל' ד ופ"ז מהל' אבל הלכה ז סמג עשין קנו:
לה ב מיי' פ"ז מהל' אבל הלכה ז:
לו ג מיי' שם הלכה ח ופ"ב מהל' מלכים הלכה ד סמג שם:
לז ד מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה יא סמג עשין מד"ס ג טוש"ע י"ד סי' שנט סעיף ח:
לח ה מיי' שם פ"ד הלכה ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' שעח סעיף ח:
לט ו ז ח ט מיי' שם פ"ה הלכה יח טוש"ע י"ד סי' שפז:

תורה אור השלם

1. רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה:
משלי לא כט
2. שקר החן והבל היפי אשה יראת יי היא תתהלל: משלי לא ל
3. ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם אשר אתו קרעו בגדיכם וחגרו שקים וספדו לפני אבנר והמלך דוד הלך אחרי המטה: שמואל ב ג לא
4. וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר בן נר:
שמואל ב ג לז
5. ויבא כל העם להבות את דוד לחם בעוד היום וישבע דוד לאמר כה תעשה לי אלהים וכה יסיף כי אם לפני בוא השמש אטעם לחם או כל מאומה:
שמואל ב ג לה
6. ויקנן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר: ידך לא אסרות ורגליך לא לנחשתים נפלת כבני עולה ויספו כל העם לבכות עליו:
שמואל ב ג לג-לד

רבינו חננאל

לפתות. ואת עלית על כולנה זה פלטי בן ליש. שקר החן זה יוסף והבל היופי זה בועז אשה יראת ה' (היא) תתהלל זה פלטי ר"א שקר החן זה דורו של משה. הבל היופי זה דורו של יהושע. אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה בר' אלעאי שהיו ששה תלמידים מתעטפין בטלית אחת ועוסקין בתורה: **מת** לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. ר' יהודה אומר אם רוצה לצאת אחרי המטה כדרך שיצא דוד אחרי מטתו של אבנר יצא: **ת"ר** מקום שנהגו הנשים לצאת אחרי המטה יוצאות לפני המטה יוצאות ר' יהודה אומר לעולם הנשים לפני המטה שנאמר והמלך דוד הולך אחרי המטה אמר מפני מה נענש אבנר שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ולא נענה ואמרינן בגמ' בסוף נגמר הדין בור וסירה גרמו לו לאבנר שיהרג כו'. ופירוש פירשו בירושלמי בפסחים פרשה בפרק א'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com